

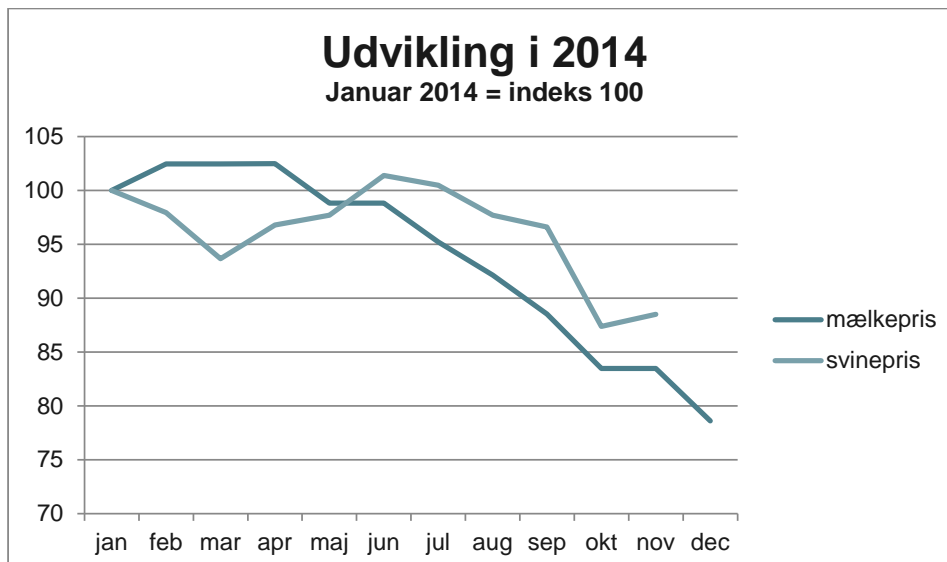

Ruslandspakke

Danmark er langt hårdere ramt af krisen i Rusland, end de fleste havde troet muligt for bare et halvt år siden. Særligt fødevarerhvervet er endt som ufrivillige ofre i en politisk krise, den er uden ansvar for. Vækst og arbejdspladser i erhvervet er på spil – særligt i udkantsområderne. Der er brug for en akutpakke, som kan holde hånden under eksporten, og de mange arbejdspladser, i fødevarerhvervet.

Salgspriserne på en række af Danmarks vigtigste eksportprodukter som mælk, svinekød og korn er faldet kraftigt. Årsagen er bl.a. Ruslands importforbud mod fødevarer fra EU, som har bidraget til at oversvømme det europæiske marked med produkterne. Det har fået prisen på svinekød til at falde med over 10 pct. i 2014, mens mælkeprisen er faldet med godt 23 pct.¹

Figur 1: Udvikling i prisen på svinekød og mælk i 2014

Kilde: Videncentret for Landbrug (2014)

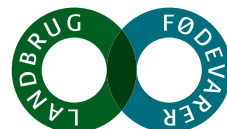
Ruslandskrisen slår hårdt

Efter et par år med gode konjunkturer var landbruget så småt på vej ud af finanskrisen, som ramte hårdt i 2008. Ruslandskrisen har medført, at mange landbrug, som var ved at kæmpe sig fri af krisen, igen kommer i økonomiske vanskeligheder og udsættes for økonomisk usikkerhed. De skadelige virkninger vil kunne mærkes i store dele af det danske samfund:

- Næsten 1.700 landbrug befinder sig i alvorlige økonomiske vanskeligheder, idet de både har høj gæld og kører med underskud. Det svarer til ca. 15 pct. af de danske heltidsbedrifter. Heraf er ca. 950 landbrug i akutte økonomiske vanskeligheder. De kæmper for overlevelse og befinder sig i overhængende fare for at blive tvunget til at dreje nøglen om. De udgør 8,5 pct. af de danske heltidsbedrifter.²
- Indtil nu har slagterierne alene mistet 740 arbejdspladser i 2014. Det svarer til over to fyringer om dagen eller en fyring hver 10. time.

¹ Økonomisk analyse fra Landbrug & Fødevarers afdeling for Erhvervsøkonomisk Analyse. Kontakt cheføkonom Thomas Søby. Mælkepriserne er helt præcist faldet med 23,3 pct.

² Økonomisk analyse fra Videncentret for Landbrug. Kontakt erhvervsøkonomisk chef Klaus Kaiser.

- Ruslandskrisen slog bunden ud af slagteriet i Fjerritslev som måtte lukke
- 4.500 personer i landbruget, fødevarerhvervet og tilknyttede erhverv er i farezonen for at blive fyret, hvis priserne på landbrugets produkter holder sig på et lavt niveau, og produktionen falder. Det vil ikke mindst skade beskæftigelsen i yderområderne.³

På kort sigt ændres de producerede mængder ikke nævneværdigt af prisfaldene. Det skyldes, at produkterne forsøges afsat til andre markeder, hvor der dog opnås lavere priser. Fortsætter de nuværende lave markedspriser, vil produktionen på længere sigt tilpasse sig de nye markedsforhold. Det forventes at føre til et stort fald i de producerede mængder og et fald i eksporten med op til ca. 8 mia. kr.

Figur 2: Effekt af faldende priser på mælk og svinekød, 2014

Ændring i mio.kr., 2014-priser	
BNP	-6.300
Landbrugsproduktion	-3.000
Landbrugs- og fødevarerexport	-7.900
Ændring i 1.000 beskæftigede	
Beskæftigelse	-4,5

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. ADAM

Jobtab vokser uden handling

Den politiske krise mellem EU og Rusland lader til at blive langvarig uden umiddelbar udsigt til en løsning. Uden politiske tiltag, er der overhængende risiko for at miste tusindvis af arbejdspladser i fødevarerhvervet og det øvrige samfund.

- Når mælkeprisen falder med blot 20 øre pr. kilo mælk stiger gruppen af landbrug i alvorlige økonomiske vanskeligheder fra 1.700 til ca. 2.200. I så fald kommer hvert femte landbrug i farezonen.

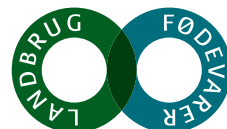
Landbruget rammes hårdt af den russiske boykot, som oversvømmer det europæiske marked med fødevarer og sænker prisen på landbrugsprodukter. Konsekvensen bliver store underskud på bedrifterne og færre penge på kistebunden til at modstå yderligere negative hændelser. Det øger risikoen for, at en stor gruppe landbrug kommer i økonomiske problemer og må dreje nøglen om. Det er særligt landbrug med for høj gæld og manglende likviditet, som har brug for hjælp.

Gennem de seneste år har det været vanskeligt at finde finansiering til investeringer og ejerskifter i landbruget. Med de aktuelle prisfald er det blevet endnu vanskeligere. Det har flere negative konsekvenser. For det første betyder manglen på finansiering en gradvis nedslidning af bedrifterne og tab af konkurrenceevne. For det andet er omsætningen af landbrugsejendomme og ejerskifter bremsset kraftigt op, og det er blevet overordentlig vanskeligt for kommende, yngre landmænd at etablere sig. Endelig indebærer de vanskelige finansieringsforhold i kombination med de kraftigt faldende produktpriser en betydelig risiko for, at ejendomspriserne falder, hvilket direkte vil udhule landbrugets egenkapital og presse den finansielle sektors solvens.

God investering at hjælpe nødstedte

De landbrug, som befinder sig i alvorlige økonomiske vanskeligheder, er generelt kendetegnet ved, at indtjeningen ikke er tilstrækkelig til at servicere den gæld, de har i

³ Idem.

banken eller realkreditforeningen. Disse landbrug har hverken penge nok til at betale afdragene på deres lån eller foretage nye nødvendige investeringer. Det skaber en ond cirkel, hvor der stiftes yderligere gæld for at dække det daglige pengebehov, og virksomheden nedslides. Med mindre gælden nedbringes ved en rekonstruktion eller der sker et ejerskifte, er situationen helt uholdbar.

Løsningen er dog ikke altid at finde en ny ejer. Ifølge analyser fra Videncenter for Landbrug har ca. halvdelen af landbrugene i farezonen en høj effektivitet og produktivitet. I de tilfælde bliver virksomheden ikke mere sund af et ejerskifte. I stedet bør der skabes mulighed for, at de dygtige landbrug kan redde sig selv og betale det, de skylder. Alternativet er, at Danmark bliver fattigere.

Ringe tiltro til fremtidig indtjening

Der er stor forskel på, hvor godt de enkelte landbrug klarer sig. En række landbrug er så stærke, at de selv i en situation med faldende salgspriser kan sikre gode økonomiske resultater. Den aktuelle tro på bedre økonomiske udsigter er dog lille i landbruget. Det seneste Landbrugsbarometer, der spørger 18.000 landmænd om deres forventninger til det kommende halvår, viser for første gang samlede negative forventninger. Det er især forventninger til fremtidige investeringer og driftsresultatet, som trækker ned. Svineproducenterne oplever de mest negative fremtidsudsigter.

Dermed er der sket et kraftigt skifte fra den seneste måling i første halvår i 2014, som viste stærke positive forventninger. En situation som for størstedelens vedkommende kan tilskrives det russiske importforbud.

Den seneste indkomstprognose fra Videncentret for Landbrug viser et driftsresultat på 324.000 kr. i 2014 og et negativt resultat i 2015 på godt 100.000 kr. for en gennemsnitlig heltidsbedrift.⁴ Det er en nedgang fra 731.000 kr. i 2013 og næsten 800.000 kr. i 2012.

Afkastet af den investerede kapital falder tilsvarende fra 4-6 pct. i 2014 til 1-2 pct. i 2015.⁵ Faldet i indkomsten gælder samtlige store driftsgrene, som forventes at opleve et fald i indkomsten på over 1 mio. kr. fra 2013 til 2015. Kvægbedrifterne står til et underskud på i gennemsnit 260.000 kr. i 2015. Det er en nedjustering på et par hundrede tusinde siden forrige prognose.

Udkanten betaler prisen for Putins boykot

Effekten af det russiske importforbud rammer hårdest i de kommuner, hvor fødevarereproduktion har størst betydning. Nedenstående tabel viser, i hvilke kommuner fødevarerrelaterede erhverv har størst beskæftigelsesmæssig betydning. Hver 8. beskæftigede, eller knap 12 pct. i land- og yderkommunerne, er beskæftiget i relation til fødevarerrelaterede erhverv. Det svarer til i alt 109.000 personer ud af godt 169.000 beskæftigede i Danmark.

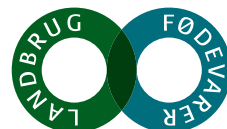
Figur 3: Beskæftigelse i Danmark og i fødevarerrelaterede erhverv

	Beskæftigelse DK, i alt	Fødevarer- klyngen, i alt	direkte	afledt	Andel af DK's besk.
	Antal				Pct.
Yderkommuner	222.906	34.695	24.125	10.570	16
Landkommuner	708.532	74.051	51.491	22.560	11
Mellemkommuner	416.782	28.971	20.145	8.826	7
Bykommuner	1.312.084	30.946	21.519	9.428	2
I alt	2.660.304	168.663	117.280	51.383	6

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik

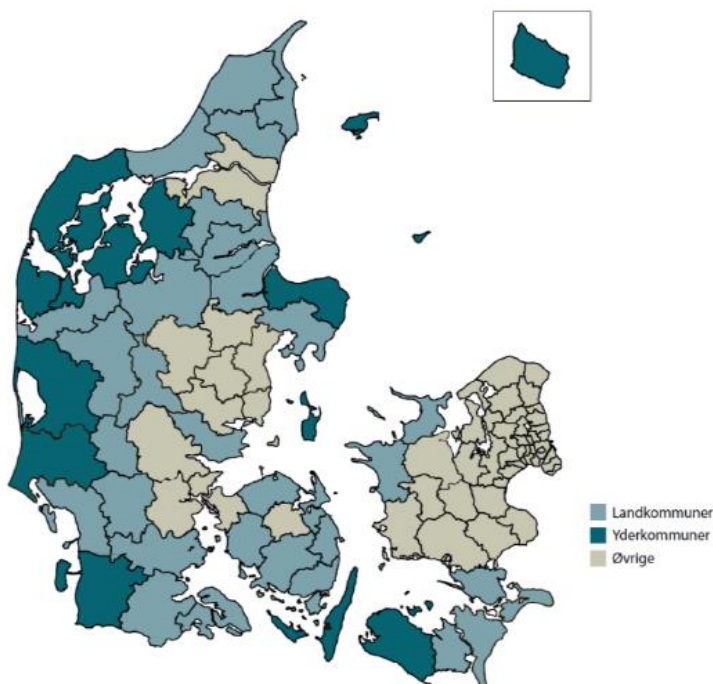
⁴ Driftsresultatet viser resultat før aflønning af ejerens arbejdskraft og egenkapital.

⁵ 4-6 pct. i 2014 og 1-2 pct. i 2015

Tabet af arbejdspladser som følge af Ruslandskrise, og faldende priser, falder fortrinsvist i udkantskommuner som Tønder, Ringkøbing-Skjern, Thisted, Varde og Vejen. Det er områder, som i forvejen er præget af ringere økonomisk aktivitet og beskæftigelsesmuligheder end resten af landet.

Figur 4: Fødevarerrelateret beskæftigelse fordelt på kommuner

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

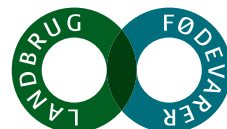
Derudover risikerer en række banker i særligt den jyske del af landet at tabe mange penge på en vedvarende krise med Rusland. Den russiske boykot af danske varer, og det medfølgende fald i efterspørgslen og prisen på fødevarer, vil særligt ramme en række lokale banker med høj eksponering overfor landbrug. Disse ligger typisk i udkantsområderne, hvor landbrugserhvervet vejer tungt. Kommer den lokale bank i krise, kan det trække en række virksomheder i andre brancher med ned, hvilket vil være katastrofalt for lokalområdet.

Fødevarerhvervet kan klare udfordringen med beskeden hjælp

Fødevarereklyngen har behov for akut hjælp. Regeringen og Folketinget har med flere vækstpakker fulgt op på både Natur- og Landbrugskommissionen og Vækstteam for Fødevarer. Der er vedtaget en række vigtige tiltag for at styrke råvaregrundlaget og den danske fødevarereklynges konkurrencekraft. Det gælder fx målrettet miljøregulering. De fleste af tiltagene er dog endnu ikke iværksat eller får først virkning på lidt længere sigt.

Konsekvenserne af den russiske boykot og andre negative forhold på det globale fødevaremarked er dog nu så store, at der er behov for en akut indsats. Danske landbrug og fødevareraktiviteter, uden indflydelse på den internationale konflikt med Rusland, må i dag leve med de økonomiske konsekvenser uden compensation. En række landbrug og fødevareraktiviteter er så pressede, at de risikerer at bukke under inden de øvrige vedtagne væksttiltag kan mærkes i fødevarerhvervet.

Derfor giver det god mening at sætte en række tiltag i værk straks, så flere landmænd og virksomheder er i stand til at overleve. I lyset af de mange andre tiltag overfor fødevarereklyngen fokuserer dette forslag til akutpakke på forslag, der vurderes at være

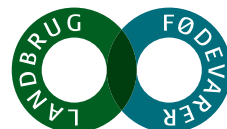
gratis eller uden særlige omkostninger for statskassen. Der er ingen statsfinansielle forhindringer for at gennemføre akutpakken med det samme.

10-punktspakke

Landbrug og Fødevarer opfordrer Regeringen og Folketinget til at samarbejde om en akutpakke for det danske fødevarerhverv. Tiltagene må have effekt med det samme eller på kort sigt, så der hurtigst muligt dæmmes op for det truende tab af arbejdspladser.

Med denne enkle 10-punktspakke, kan Folketinget give den hånds-rækning, som der er brug for, for at redde fødevarereksporten og industriarbejdspladserne:

- 1. Totalstop for nye byrder.** Fødevarerhvervet er i en ekstrem følsom situation. Nye politiske initiativer, der pålægger erhvervet økonomiske byrder, hvor regningen sendes til fødevarersektoren, vil koste arbejdspladser, eksport og få flere til at bukke under. Derfor bør Regering og Folketing enes om, ikke at pålægge fødevarersektoren nye byrder. F.eks. er der i Gøteborgprotokollen, og i EU's forslag til nyt NEC direktiv, et krav om reduktion af udledningen af ammoniak på 24 pct. for Danmark i 2020 set i forhold til 2005. Tilsvarende skal det danske fødevarerhvervs største konkurrent Tyskland kun nedsætte sin ammoniakudledning med 5 pct. Pålægges erhvervet denne byrde, vil det betyde 11.000 mistede arbejdspladser i 2020, fordelt med 5.500 der tabes ift. 2011, og 5.500 der ikke realiseres.
- 2. Stop dyr og bureaukratisk lovgivning på mælk og oksekød.** Lov om hold af malkekvæg rummer så overvældende detaljerede krav til indretningen af stalde, at det vil tvinge mange mælkeproducenter til at nedbringe produktionen eller lukke. I hele indkørsperioden er der omkostning på mere end 10 mia. kr. De mest omkostningstunge overgangsordninger for sengebåse og ædepladser i loven bør udskydes i 3 år. I denne periode, skal der udarbejdes et nyt forslag, der forbedrer dyrevelfærden mere end den eksisterende lov gennem dyrebaserede indikatorer. Samtidig skal regeringen leve op til de aftaler der allerede er indgået og gøre sundhedsrådgivningen mere fleksibel.
- 3. Ny investeringsordning til generationsskifte og investeringer.** Der etableres en ny investeringsordning, enten i regi af Vækstfonden eller Landbrugets Finansieringsbank, som skal være med til at løse finansieringsudfordringerne i landbruget og ikke mindst i husdyrproduktionen. Ordningen kan iværksættes ved, at Vækstfonden eller LFB ansøger Den Europæiske Investeringsfond (EIF) om at supplere sine eksisterende produkter med EU-midler. Derudover har det italienske formandskab fremsat udkast til rådskonklusioner om en styrket EU-politik for unge landbrugere. Med henblik på at øge tilgangen af unge landmænd til landbrugserhvervet bør den danske regering arbejde for støtte til forslaget til forbedring af unge landbrugeres adgang til kredit, gennem udnyttelse af de muligheder der findes i den Europæiske Investeringsbank (EIB). Efter vedtagelsen skal forslaget hurtigt implementeres i Danmark ved at understøtte den nye etableringslånordning i Vækstfonden med tilførsel af ny garantikapital.
- 4. Spar penge på kunstgødning og bortkørsel af dyregødning.** Der skal være lige så mange slagtegrise pr. hektar jord som i vores EU-nabolande. Vi vil opfordre Regeringen til at matche det danske harmonikrav for slagtegrise på 1,4 dyreenheder pr. hektar jord med EU-niveauet på 1,7 dyreenheder. Dermed kan et svinelandbrug få lov til at sprede mere gødning fra dyrene ud på egne marker og undgå store udgifter til at køre dyregødning bort og indkøbe kunstgødning.
- 5. Udnyt kapaciteten i eksisterende staldanlæg fuldt ud.** Det skal være muligt at opdrætte flere dyr indenfor samme miljøtilladelse uden at udarbejde en VVM-redegørelse. I takt med forbedret avl, og foderudnyttelse, kan der opdrættes flere dyr på kortere tid med uændret miljøpåvirkning. Det giver mulighed for med det samme at øge produktionen af råvarer til fødevarerhvervet. Miljøministeren har lovet at kigge på dette i forlængelse af aftalen om en vækstplan for fødevarer.

- 6. Rul overimplementerede EU-regler tilbage.** Vi opfordrer regeringen til at sætte alle kræfter ind på at færdiggøre det lovede nabotjek i Vækstplan for Fødevarer. Det vil give overblik over, hvilke regler, der er overimplementeret i forhold til resten af EU. L&Fs egne analyser viser, at 9 direktiver og 2 forordninger er overimplementeret med milliardudgifter til følge, som er lig med tabt konkurrenceevne.
- 7. Tyvstart "målrettet miljøregulering".** Alle folketingets partier er enige om, at Danmark skal målrette reguleringen af gødning på markerne efter miljøtilstanden i de konkrete områder. Ifølge aftalen om en vækstplan for fødevarer skal de første elementer af den nye målrettede dyre- og arealregulering indføres fra 2016. Vi foreslår, den målrettede regulering tyvstartes ved at give mulighed for at gøde mere under kontrollerede forhold fra 2015. Det vil øge udbyttet, og forbedre kvaliteten af kornet markant, og nedbringe behovet for at importere udenlandsk soja. Den samlede gevinst vil være mellem 1,5 mia. og 2 mia. kr. ved de nuværende kornpriser.
- 8. Moderniseringstilskud til staldanlæg med hurtig miljøgodkendelse.** Folketinget skal den kommende tid fordele de afsatte penge til landdistriktsprogrammet for 2016-2020. Vi anbefaler, at 400 mio. kr. går til tilskud til projekter, som handler om modernisering, dyrevelfærd, samt investeringer i nye grønne teknologier på landbrugsbedrifter. Med et moderniseringstilskud billiggøres investeringerne i staldanlæg, og dermed bliver driftsomkostningerne mindre. Forslaget kombineres med en tidsfrist for kommunernes miljøgodkendelser på 2½ måned, så der ikke er ventetid på at modernisere landbrugsbedrifter.
- 9. Pres hårdere på for EU-hjælp til oplagring af svinekød.** Vi vil bede Regeringen og Folketinget presse endnu hårdere på for at finde en fælles EU-løsning med økonomisk hjælp til privat oplagring af svinekød. En privat oplagingsordning er et kendt instrument, som kan tage trykket af overskuddet på markederne, og lægge en dæmper på de faldende kødpriser til markedet retter sig.
- 10. Giv hurtig hjælp til at åbne nye eksportmarkeder.** Vi vil bede regeringen styrke indsatsen for at åbne nye eksportmarkeder til erstatning for Rusland. Større prioritering af eksportfremstød, og forhandling af eksportcertifikater, til nye markeder i Asien, Afrika og Sydamerika kan bidrage til at skabe alternative afsætningsmarkeder. Både med hensyn til afsætning af varer, og avlsdyr, er der akut brug for at nedbringe ventetiden på eksportcertifikater.

Økonomi

Forslag	Nye udgifter for staten	Forbedret økonomi i fødevarerhvervet
Stop nye byrder på mælk og oksekød	0	10 mia. kr. i anlægsinvesteringer, fuldt indfaset
Rul overimplementerede EU-regler tilbage, herunder -Tyvstart "målrettet miljøregulering" - Udnyt kapaciteten i eksisterende staldanlæg fuldt ud - Spar penge på kunstgødning og bortkørsel af dyregødning	0	Minimum 2,2 mia. kr. i årlig besparelse
Moderniseringstilskud til staldanlæg med hurtig miljøgodkendelse	0 (er afsat på finansloven)	Minimum 1 mia. kr.
Giv hurtig hjælp til at åbne nye eksportmarkeder	12 mio. kr. årligt	100 mio. kr. i øget indtjening om året